

ŠKOLSKO NATJECANJE IZ ASTRONOMIJE 2021. GODINE
ZADACI S RJEŠENJIMA
1.razred srednje škole

Pitanja i zadaci za Školsko natjecanje iz astronomije 2020./2021.

1. razred srednje škole

U svakom od sljedećih zadataka je jedan odgovor točan. Zaokruži točan odgovor.

2	

 1. **Velika kružnica nebeske sfere koja nastaje presjekom srednje ravnine Zemljine staze oko Sunca i nebeske sfere zove se:**
- a) nebeski ekvator
  - b) ekliptika**
  - c) perigej
2	

 2. **Vrijeme za koje planet ponovno dolazi u isti aspekt gledano sa Zemlje zovemo:**
- a) sideričko vrijeme
  - b) epoha
  - c) sinodičko vrijeme**
2	

 3. **Koordinate u horizontskom koordinatnom sustavu su:**
- a) azimut i zenitna udaljenost**
  - b) visina i deklinacija
  - c) satni kut i deklinacija
  - d) rektascenzija i deklinacija
2	

 4. **Vrijeme definirano satnim kutom proljetnog ekvinocija i određivano na temelju prividnog dnevnog gibanja ekvinocija nazivamo:**
- a) zvjezdano vrijeme**
  - b) sunčevo vrijeme
  - c) dinamičko vrijeme
  - d) atomsko vrijeme

2	

 5. Periodična promjena stošca kojeg opisuje Zemljina os oko pola ekliptike zbog promjena međusobnih položaja Sunca i Mjeseca prema Zemlji, zove se:
- a) revolucija
  - b) nutacija**
  - c) rotacija
  - d) precesija

Za sljedeća pitanja potrebno je nadopuniti rečenicu ili napisati odgovor.

2	

 6. Točka u kojoj je tijelo na stazi oko Sunca najbliže Suncu zove se perihel.
2	

 7. Ako se tijela Sunčeva sustava gibaju u smjeru kazaljke na satu gledano sa sjevernog pola ekliptike tada takvo gibanje zovemo retrogradno gibanje.
2	

 8. U zviježđu Bika najsajjnija zvijezda je Aldebaran.
2	

 9. Kutna udaljenost na nebeskoj sferi, sjeverno ili južno od nebeskog ekvatora, mjerena po satnoj kružnici nebeskog tijela zove se deklinacija.
2	

 10. Središte masa sustava tijela, npr. centar mase sustava Zemlja- Mjesec zove se baricentar.

ZADACI

6	
---	--

 1. Saturn je od Sunca udaljen 9,5 aj. Koliko je Saturn udaljen od Zemlje:

a) kada je u konjunktiji,

b) kada je u opoziciji?

Nacrtaj skice!

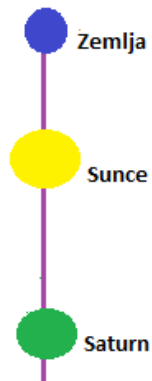
Rješenje:

a)

$$d = d_{Z-Su} + d_{St-Su} = 1aj + 9,5aj = 10,5aj$$

2 boda

skica 1 bod

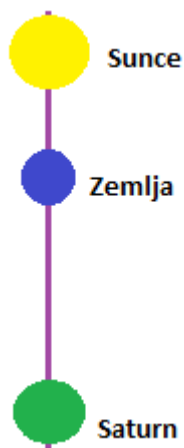

b)

$$d = d_{St-Su} - d_{Z-Su} = 9,5aj - 1aj = 8,5aj$$

2 boda

skica 1 bod

- 6** **2.** Koliki je vremenski period između Marsove opozicije i prve sljedeće konjunkcije? Period revolucije Marsa iznosi 687 dana.

Rješenje:

$$P = 687 \text{ d}$$

$$A = 365 \text{ d}$$

$$S = ?$$

$$\frac{1}{S} = \frac{1}{A} - \frac{1}{P}$$

2 boda

$$\frac{1}{S} = \frac{1}{365} - \frac{1}{687}$$

$$S = 779 \text{ d} \quad (\text{Prihvaća se i } S = 778,7 \text{ d})$$

2 boda

$$t = \frac{S}{2} = 389,5 \text{ d} \quad (\text{Prihvaća se i } t = 389,4 \text{ d})$$

2 boda

8	
3. Visina nad horizontom neke zvijezde u gornjoj kulminaciji je $h_G = 76^\circ 32' 20''$, a u donjoj $h_D = 25^\circ 13' 40''$. Kada zvijezda prolazi meridijanom Greenwich-ko zvjezdano vrijeme je $S_0 = 19h$. Ako je rektascenzija zvijezde $21h\ 30m\ 16s$ odredite geografsku širinu i dužinu s koje je zvijezda promatrana. Odredite i njezinu deklinaciju. (Izrazite obje koordinate u stupnjevima, minutama i sekundama)

Rješenje:

$$h_G = 76^\circ 32' 20''$$

$$h_D = 25^\circ 13' 40''$$

$$S_0 = 19h$$

$$\alpha = 21h\ 30m\ 16s$$

Ako zvijezda prolazi meridijanom, njezina je rektascenzija jednaka mjesnom zvjezdanom vremenu S , vrijedi $S = \alpha$

Geografska dužina

$$\lambda = S - S_0 \quad \quad \quad \mathbf{1\ bod}$$

$$\lambda = 2h\ 30m\ 16s = 37^\circ 34' 00'' \quad \quad \quad \mathbf{1\ bod}$$

Geografska širina

$$\varphi = (h_G + h_D)/2 \quad \quad \quad \mathbf{2\ bod}$$

$$\varphi = 50^\circ 53' 00'' \quad \quad \quad \mathbf{1\ bod}$$

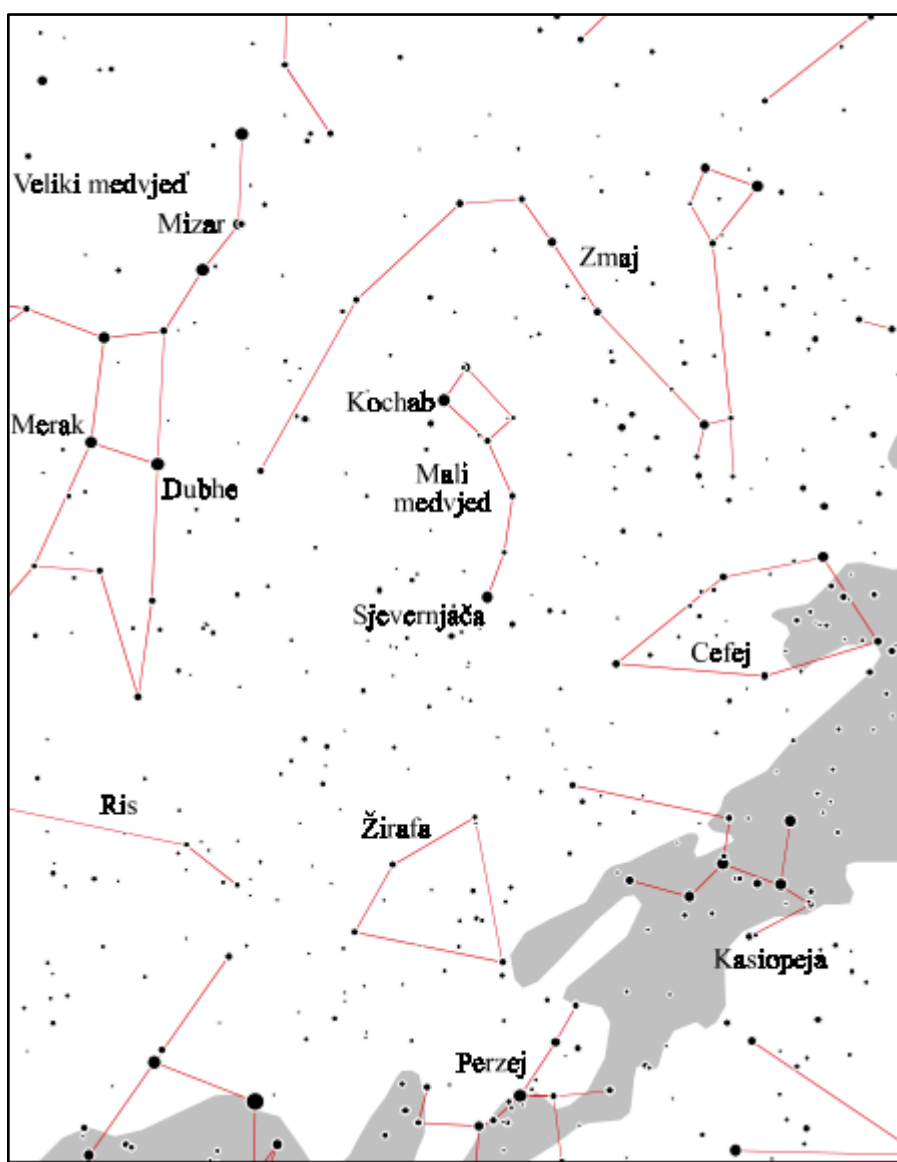
Deklinacija zvijezde

$$\delta = 90^\circ - (h_G - h_D)/2 \quad \quad \quad \mathbf{2\ bod}$$

$$\delta = 64^\circ 20' 40'' \quad \quad \quad \mathbf{1\ bod}$$

4. Na priloženoj karti:

- a) upiši imena cirkumpolarnih zvijezda (barem pet),
(svako zvijezde po 1 bod, 5 bodova ukupno)
- b) označi Sjevernjaču i imenuj dvije zvijezde Velikog medvjeda uz pomoć kojih najlakše nalazimo Sjevernjaču,
(po 1 bod, 3 boda ukupno)
- c) označi zvijezde Kochab i Mizar.
(po 1 bod, 2boda ukupno)

Napomena: Priznati imena zvijezda i zvijezda napisana punim nazivom ili skraćenice npr. Sjevernjača (α UMi / α Ursae Minoris / Alpha Malog medvjeda, lat: Polaris), Dubhe i Merak (α -Dubhe, β -Merak), Mizar (ζ UMa, ζ Ursae Majoris), Kohab (β UMi, β Ursae Minoris).

Cirkumpolarna zvijezda su: Cefej (Cepheus), Kasiopeja (Cassiopeia), Mali medvjed (Ursa Minor), Ris (Lynx), Veliki medvjed (Ursa Major), Zmaj (Draco), Žirafa (Camelopardalis).